

TAVASZ MAGYARORSZÁGON

TAVASZ MAGYARORSZÁGON

Húsz év magyar verseiből

1965

Szépirodalmi Könyvkiadó

Budapest

TAVASZ
MAGYARORSZÁGON

Húsz év magyar verseiből

Felszabadulásunk huszadik évfordulójára kiadónk az elmúlt két évtized lírai költészetéből széles körű antológiát jelentet meg. A kötet szerkesztője, *Illés Lajos* költőink java terméséből válogatott — bemutatva ezzel mai líránk színeképét. Sokoldalúságra, sőt a lehető teljességre törekedett: a különféle eszmei és művészi törekvések, utak, pályák és költői munkásságok ábrázolására, egyéni életműveknek líránk összfejlődésével kapcsolatban való érzékeltetésére.

Mind a költők nemzedéki csoportosítása, mind a versanyag kiválasztása által népi demokráciánknak egyfajta lírai történelme bontakozik ki a versekben; pontosabban: újabb líránk történelme mellett *történelmünk lírája* is tükröződik. A *kor* szólal meg bennük — a mai idők változó, fejlődő, gazdagodó embertípusa a maga sokrétű, összetett problémavilágával. Nagyfokú erkölcsi áthatottság, morális igényesség jellemzi emellett a versanyagot — jelezve, hogy a költészet nálunk a társadalmi morál hivatott értékmérője és hirdetője.

SZÉPIRODALMI
KÖNYVKIADÓ

Ára:

Con-Rit kötésben 37,— Ft

Bőrkötésben 72,— Ft

HELTAI JENŐ

Szabadság

Tudd meg: szabad csak az, akit
Szó nem butít, fény nem vakít,
Se rang, se kincs nem veszteget meg.
Az, aki nyíltan gyűlölhet, szerethet,
A látszatot lenézi, meg nem óvja,
Nincs letagadni, titkolni valója.

Tudd meg: szabad csak az, kinek
Ajkát hazugság nem fertőzi meg,
Aki üres jelszókat nem visít,
Nem áztat, nem igér, nem hamisít.
Nem alkuszik meg, hű becsületéhez.
Bátran kimondja, mit gondol, mit érez.
Nem nézi azt, hogy tetszetős-e,
Sem azt, kinek ki volt, és volt-e őse,
Nem bámul görnyedőn a kutyabőrre
S embernek nézi azt is, aki pőre.

Tudd meg: Szabad csak az, aki
Ha neve nincs is, mégis valaki,
Vagy forró, vagy hideg, de sose langyos,
Tűzet fölöslegesen nem harangoz,
Van mindene, ha nincs is semmije,
Mert nem szorul rá soha senkire.
Nem áll szemére húzott vaskalappal,
Mindég kevélyen szembenéz a Nappal,

Vállalja azt, amit jó társa vállal
És győzi szívvel, győzi vállal,
Helyét megállja mindég, mindenütt,
Többször cirógat, mint ahányszor üt,
De megmutatja olykor, hogy van ökle...
Szabad akar maradni mindörökre.

Szabadság! Ezt a megszentelt nevet
Könnyműn, ingyen ajkadra ne vedd!
Tudd meg: szabad csak az, aki
Oly áhítattal mondja ki,
Mint istenének szent nevét a jó pap.
Szabad csak az, kit nem rettent a holnap,
Inség, veszély, kín meg nem tántorít
És lelki béklyó többé nem szorít.
Hiába őrzi porkoláb s lakat,
Az sose rab, ki lélekben szabad.
Az akkor is, ha koldus, nincstelen,
Gazdag, hatalmas, mert bilincstelen.
Ez nem ajándék. Ingyen ezt nem adják,
Hol áldozat nincs, nincs szabadság.
Ott van csupán, ahol szavát megértve
Meghalni tudnak s élni mernek érte.

De nem azért dúlt érte harc,
Hogy azt csináld, amit akarsz,
S mindazt, miért más robotolt,
Magad javára letarold,
Mert szabadabb szeretnél lenni másnál.
A szabadság nem perzsavásár.
Nem a te árud. Milliók kincse az,
Mint a reménység, napsugár, tavasz,
Mint a virág mely dús kelyhét kitárva
Ráönti illatát a szomjazó világra,
Hogy abból jótestvéri jusson

Minden szegénynek ugyanannyi jusson.
Míg több jut egynek, másnak kevesebb,
Nincs még szabadság, éget még a seb.
Amíg te is csak másnál szabadabb vagy,
Te sem vagy még szabad, te is csak
gyáva rab vagy.

1945. május 1.

Március

A Rózsadombon már tavasz van,
Dőlnek az édes jó szagok,
Az új madár a régi ágon
Nem énekel még, csak dadog.

Próbálja szárnyát, csiripelget,
Kinéz a fészek peremén,
Köröskörül hány friss rügyecske,
Hány új kukac, hány új remény!

Én, tollavesztett vén madár, ki
Átdideregtem a telet,
Talán utólszor ünnepellek:
Szervusz, te kedves kikelet!

Mikor fölérsz a Rózsadombra,
Tündérmagányzó közeleg,
Rímek csipognak körülöttem,
Szapora, olcsó közhelyek.

Tündérmagányzó! Cifra jelző
Nyüzsgő nyomokban, rengeteg!
Jöttödre, illő tisztelettel,
Ma én is hárfát pengetek.

Tartalom

HELTAI JENŐ (1871-1957)	
Szabadság	7
Március	9
DUTKA ÁKOS (1881-)	
Repülj hát Ady	11
GELLÉRT OSZKÁR (1882-)	
Nehogy túléljem (I-II)	13
Ez nem gyászünnepe	15
Strófák a boldogságról	17
BALÁZS BÉLA (1884-1949)	
Honfoglalás	18
Hazulról hazáig	19
Kegyelem!	20
Én szülőföldem	22
GÁBOR ANDOR (1884-1953)	
Budapest	25
Prológ	26
Vigasztaló	28
Jelentkező	29
Május	29
MADARÁSZ EMIL (1884-1962)	
A dohányszínruhás (részlet)	31
APRILY LAJOS (1887-)	
Az öregség árnyékában	40
Nem lehet	40
Visegrádi vadászat	41
Húsz négysoros	42
Intés kutyámnak	47

KASSÁK LAJOS (1887-)

Óda 1948	49
Partizánlányok	51
Köszöntő	51
Az eresz alatt	52
Meghajtott zászlóval	54
Szeptemberi sugarak	55
Mindenkihez	55
Így	56
Az élet törvénye	57

FÜST MILÁN (1888-)

A jelenés	59
Oh holdözönl	60
Emlékezetül	61
Az egyik agg levele Zsuzsannához	63

VÁRNAI ZSENI (1890-)

A Regent ház	64
Mint egy végtelen élő koszorú	65
Magnetofon	67

LÁNYI SAROLTA (1891-)

Hajnali tűnődés	69
Csendes köszöntő	70

ERDÉLYI JÓZSEF (1896-)

Visszatérés	73
Apám sírja	74
Hüvelyk Matyi	76
Borjak	77
Villany	79

SINKA ISTVÁN (1897-)

Megbántott régi uraság	81
Szilvafák a hóban...	82
Öreg Juhászné búcsúzik régi legelőktől	83
Megszépített puszta	84
Túl a Bunta-dári hegyen	84

FODOR JÓZSEF (1898)

Piros fejfák	86
Láttam a földet	87
Mit fájna a magány neked	89
Emlékezés döbbenetével	90
Viharban	91
Továbbnézve	92
Emlékeim lobognak	94
A vízeken borzonganak a hattyuk	95

HIDAS ANTAL (1899-)

A nehéz idők verseiből (részletek)	97
A győzelem utáni első éjszakán	101
Petőfi álmódott róla...	102
A Gellérthegyen	103

GYÖRY DEZSÓ (1900-)

Férfiének Európa romjain	107
Te sirtalan szabadsághős	108
Koccintás a jövőre	109

SZABÓ LŐRINC (1900-1957)

Tücsökzene (részletek)	111
A huszonhatodik év (részletek)	116
Asztronauták	121
Ficseri-füsti	122
Májusi orgonaszag	123
Országos eső	125

BERDA JÓZSEF (1902-)

Elmult világnak üzenvén	129
Óriáspaprikák	129
Egy szőlőművelő tudóshoz	130
Libakörmenet	131
Elmélkedés	131

ILLYÉS GYULA (1902-)

Nem volt elég	132
Megy az eke	135
Az építőkhöz	136
A Statisztika-kertben	139
Doleo, ergo sum	141
Elégia egy öreg vincellérről	142

Szekszárd felé	143
Bartók	147
A költő felel	151
Páris, szerelem	153
Óda a gyorsasághoz	154
Anteusz	156
Mozgó világ	158
Az orsók ürügyén	172
GEREBLYÉS LÁSZLÓ (1904-)	
Hűség	178
Költemény a szabadságról	179
ZELK ZOLTÁN (1906-)	
Egy vörös katona sírjánál	184
Zuglói reggel	185
Este egy munkásvonaton	186
Egy falusi futballpályán	188
Nagy Lajos a kávéházban	190
Tűzből mentett hegedű	192
Sirály	193
Dorisici alkony, 1943	205
Két vers József Attiláról	207
HAJNAL ANNA (1907-)	
A menekülő	210
Szertelen nyár	211
Hófuvás	212
Kutyánk	213
JANKOVICH FERENC (1907-)	
Sej, a mi lobogónkat	216
A néphez	216
A kőműves	218
Könyvtáratatás	220
Hol a régi Bakony?	222
KIS FERENC (1908-1964)	
Árvák	225
Zeng a dal...	230
Csendes diadallal	231
Az obsitos költő	232
Ujra otthon	232

Fiatal munkásköltők emlékkönyvébe	236
A kórház kertjében	236
VIHAR BÉLA (1908-)	
Az első fény	237
KESZTHELYI ZOLTÁN (1909-)	
Ha megkérdeznek...	239
Hallgatok	241
Még most is érzem	242
KÉPES GÉZA (1909-)	
Levél egy népi kollégistához	243
Vadlovak	246
Esztergom alatt	247
A piros ménes	249
SZUDI GYÖRGY (1909-1964)	
Tavaszi köszöntő	251
Nemzedékről nemzedékre	252
FÖLDEÁK JÁNOS (1910-)	
Bolsevik honfoglalás	256
Mint aki szerelmes egy tájba	259
Mindenütt mi vagyunk!	262
A mi májusaink	263
VAS ISTVÁN (1910-)	
Nicolaus Cusanus sírja	265
Kakasszó	266
Rapszódia a hűségéről	267
Születésnap i óda	271
Rapszódia egy őszi kertben	273
Óda a tegnapi asszonyokhoz	275
A város télen	277
Folytatás	282
Zászlók	284
Branyiszkó	285
MÁTYÁS FERENC (1911-)	
A pusztá tanítója	287
Két hullám között	288

TAKÁTS GYULA (1911-)	
Szárnyra kél	291
Hozzák a derű képletét	293
Fénylett, mint új elem	294
JÉKELY ZOLTÁN (1913-)	
Zongoraszó	296
Egy könnyecsepp	296
Kirándulás a Húsvét-szigetekre	297
A Halász és a Hal	299
RÓNAY GYÖRGY (1913-)	
Barbirolli a MOM-ban	301
Planctus	303
Egy hettita domborműre	307
WEÖRES SÁNDOR (1913-)	
XX. századi freskó	308
Canzone	310
Induló	311
Magyar etüdök (részletek)	312
Variációk Sevcsenkó témáira	320
A rejtett ország	322
KÓNYA LAJOS (1914-)	
Foggal-körömmel is	324
Számadás	326
Este	328
BENJÁMIN LÁSZLÓ (1915-)	
Tavaszi Magyarországon	329
Lenin	331
Örökké élni	332
Hajnali karének	335
Tűzzel, késsel	340
Két évtized	343
Egyetlen élet	345
József Attila fejfája	346
Mi van a hold túlsó felén	347
Csodák	350
Vérző zászlók alatt	351
A Vadaskerti úttól a Kálvin térig	355

CSORBA GYÖZÖ (1916-)	
Béke	358
Csata	359
Gyermekkori táj	360
VASVÁRI ISTVÁN (1916-)	
Halotti beszéd	362
VÉSZI ENDRE (1916-)	
Fohász szigorúságért	364
Darnyik János kőműves	365
Jel és emlék	367
A piros terem	368
DEVECSERI GÁBOR (1917-)	
Homérosz fordításakor	370
Kazahsztán	371
Könyörgés a világ szép tájaihoz	372
PÁKOLITZ ISTVÁN (1919-)	
A sárga fal	374
CSANÁDI IMRE (1920-)	
Csillag a homlokukon	376
Egy megrongált présház falára	378
Erdei vadak, égi madarak	379
Szüret előtt	381
TV-antenna, falusi tetőn	382
Lillafüred	384
Újtelep	384
SOMLYÓ GYÖRGY (1920-)	
A vas, a selyem, és a tiszta szó	387
Majakovszkij elvtárs!	388
Picasso	389
Az asztronautákhoz	390
Csak a béke...	392
JOBBAGY KÁROLY (1921-)	
Szobából-vár	395
PILINSZKY JÁNOS (1921-)	
Harbach 1944	400
Francia fogoly	401

Ravensbrücki passió	403
Harmadnapon	403
Aranykori töredék	404
RÁKOS SÁNDOR (1921-)	
Könyvek fölött	405
Profán elégia	406
Sirató	408
Szegények vonulása	410
Ras Shamra torzói	412
NEMES NAGY ÁGNES (1922-)	
Nem akarok	415
A szomj	416
KUCZKA PÉTER (1923-)	
Messze volt a föld	417
Petőfi	418
TAMÁSI LAJOS (1923-)	
Határ-úton fúj a szél...	419
A „Tüzes nyíl” olvasása után	420
Május	421
CSEPELI SZABÓ BÉLA (1924-)	
A Föld fia	422
VÁCI MIHÁLY (1924-)	
Mindenütt otthon	426
Kések között	427
Azokhoz tartozom	429
Mielőtt meghalok	430
Kelet felől	431
Mondd, kedvesem, milyen a tenger?	433
Százhuszat verő szív	434
Szelíden, mint a szél	436
Te bolond	437
Szabadság! Tégy gazdaggá minket!	440
NAGY LÁSZLÓ (1925-)	
Tavaszi dal	443
Korai készülődés	444
Aszály	445

Májusi rózsa	446
Rapszódia	447
Bolgár-tánc	449
Gyöngyszoknya	450
Anyakép	454
Jártam én koromban, hóban	456
József Attila	457
BEDE ANNA (1926-)	
Emberi holnapok	459
DARÁZS ENDRE (1926-)	
Hajnali fáklyák	461
SIMON ISTVÁN (1926-)	
Petőfi Aranyéknál	466
Szélső házak	468
Az a nehéz	469
Buchenwaldi rapszódia	471
Lánynézőben öcsémmel	473
Várok rád	474
Mirza	476
Nem elég	477
Éjjel a préházban	480
Almafák	482
A munka azért készül	483
Örök körben	484
TAKÁCS IMRE (1926-)	
Éjféle mise	487
A férfi tánca	491
Mikor elhagylak téged...	495
Kötelességek éneke	496
SZÉCSI MARGIT (1928-)	
Árokiparti álmok	498
A költő hallgatói	499
JUHÁSZ FERENC (1928-)	
A Sántha család (részletek)	500
A szegénysoron	500
Harmadnapon...	503
Mint harangvirág...	505

Apám (részlet)	
Kezek	509
Koraesti ének	513
Rezi bordal	514
A tékozló ország (részlet)	516
Emberszabású álmaink	523
Babonák napja, csütörtök:	
amikor a legnehezebb	526
Az éjszaka képei	532
A múlt-idő arany-ága	543
FODOR ANDRÁS (1929-)	
Kezdeni újra	545
Hangverseny Párizsban	546
A tenger bitófái	550
Repülni	553
Az ifjúsághoz	554
GARAI GÁBOR (1929-)	
Tűz-tánc	558
Parainézis	562
Evés	563
Ha a szerelem elhagyott...	564
Rózsa	566
Tiszta szigorúság	567
Tűzre-várók	569
Éhség	570
Asztronauta	572
Artisták	573
CSOÓRI SÁNDOR (1930-)	
Emlékezés egy régi utcára	575
Áhítat	576
Menekülés a magányból	577
Sárga madárra vadászok	578
Látomás egy szoborról	579
CSANÁDY JÁNOS (1932-)	
Betonívek alatt	581
A partok mellett	582
Ifjumunkások, 1948	583
Atomkori próbatétel	584

GYÖRE IMRE (1934-)	
Zuhogj csak ár	587
Vers a szocializmusról	588
Levél apámnak	592
Buchenwald	594
Ez a föld	597
KALÁSZ MÁRTON (1934-)	
Nagyapa	599
Éjféli körmenet	600
A szökött ló elégiája	603
LADÁNYI MIHÁLY (1935-)	
E kintinban	607
Tűnődő	608
Blues	610
SIMON LAJOS (1935-)	
A ködben	613
Levél faluról (részlet)	614
Képzelt mulatás Szergej Jeszenyinnel	616